

رویکردی جدید در نظریه‌ی بازی ارزیابی تصمیم‌بھینه در مسائل تصمیم‌گیری چندمعیاره

محمدعلی آزاده*

امید عمیدی گلپاگانی (دانشجوی کارشناسی ارشد)

دانشکده‌ی هنری صنایع، دانشگاه تهران

مهمنگی
۱ - ۲، ۳ - ۴
دوری
۷/۱۰ ص.
شوف، (آستانه ۱۳۹۵)

در این تحقیق مسائل تصمیم‌گیری چندمعیاره را در شرایطی بررسی کرده‌ایم که بین تصمیم‌گیرندگان رقابت کامل وجود دارد. در ضمن شرط دیگر در این مسئله عدم قطعیت عملکرد معیاره است. رویکرد اصلی در این تحقیق نظریه‌ی بازی است که در آن دو سناریو در نظر می‌گیریم. در سناریوی اول از روش شبیه‌سازی مونت کارلو برای تصویر کردن عدم قطعیت عملکردها در فضای تعداد زیادی ماتریس بازی با پیامدهای قطعی استفاده می‌کنیم و در سناریوی دوم از رتبه‌بندی بازی و استفاده از نتایج نرم‌افزار GMCR II برای به دست آوردن تعادل بازی‌های ماتریسی استفاده می‌کنیم. در آخر نیز با بیان یک مسئله‌ی انتزاعی و با استفاده از تعاریف پایداری غیرهمکاره، تصمیم‌بھینه را با توجه به دو روش ارائه شده به دست آورده و با هم مقایسه می‌کنیم.

aazadeh@ut.ac.ir
omid.amidi@ut.ac.ir

واژگان کلیدی: نظریه‌ی بازی، بازی‌های ماتریسی، تصمیم‌گیری چندمعیاره، شبیه‌سازی مونت کارلو، رتبه‌بندی بازی.

۱. مقدمه

ایجاده شده است. همچنین نظریه‌ی بازی یک فرایند محاسباتی برای انتخاب یک استراتژی بھینه تولید می‌کند که می‌توان از آن در حل مسائل تصمیم‌گیری در مهندسی بهره برد. چارچوب کاری ارائه شده برای تصمیم‌گیری در طراحی مفهوم و ارزش‌گذاری پروژه‌های حوزه نفت و گاز^[۱] مبتنی بر نظریه‌ی بازی‌هاست به طوری که مجموعه‌ی استراتژیک تصمیمات توسط یک الگوریتم ژنتیک بازی‌تولید می‌شود. در همین راستا روشی برای دسته‌بندی چندهدفه براساس نظریه‌ی بازی و فرایند مارکوف پیشنهاد شده^[۲] و در بازی‌های انتلاقی برای اندازه‌گیری درجه‌ی رضایت بازیکن در یک گروه نیز از ارزش شبیلی استفاده شده است. برخی از محققین کاربردهای نظریه‌ی بازی همکارانه در مدیریت سیستم‌های متمنکر موجودی را بررسی کرده‌اند.^[۳] همچنین کارایی نظریه‌ی بازی در مدیریت منابع آب، و تحلیل رقابت‌ها در این حوزه از طریق یک سری بازی‌های رقابتی منابع آب بررسی شده است.^[۴] با توجه به اهمیت روزافزون بررسی عدم قطعیت در مسائل تصمیم‌گیری، کاملاً منطقی به نظر می‌رسد که در دنیا واقعی ممکن است معیارها و حتی عملکرد آنها درای عدم قطعیت باشند. ادبیات تقریباً کاملاً از کاربرد نظریه‌ی خطاً بازی در مسائل تصمیم‌گیری وجود دارد. بدین منظور یک روش جدید برنامه‌ریزی خطاً بازی در حل مسائل تصمیم‌گیری انتخاب تهیه‌کننده خارجی ارائه شده است.^[۵] به‌منظور بررسی عدم قطعیت تأمین‌کنندگان یا تصمیم‌گیرندگان در فرمول‌بندی ارزش عملکرد شاخصه‌های گوناگون در تصمیم‌گیری چندمعیاره، روشی مبتنی بر تاپسیس فازی همراه با سازوکاری برای تعیین ارزش زبان - فازی هر شاخصه پیشنهاد شده است.^[۶] همچنین یک مدل MCDM فازی برای تحلیل جواب‌های میان سه گزینه‌ی جایگزین در مدیریت

در ادبیات حوزه‌ی بازی‌های فازی، حل بازی غالباً منجر به حل یک برنامه‌ریزی ریاضی فازی می‌شود و تنها تعادل نش به دست می‌آید. در مقالات حوزه‌ی تصمیم‌گیری چندمعیاره نیز با درنظر گرفتن عناصر ماتریس تصمیم به صورت فازی و استفاده از مفهوم نقطه‌ی زینی یا همان برابری مینی‌ماکس و ماکسی‌مین، نقطه‌ی تعادل نش ماتریس بازی یا همان تصمیم پایدار محاسبه می‌شود.

اما در نظریه‌ی بازی‌های غیرهمکارانه براساس نگرش بازیکنان نسبت به عقلانیت و نحوه برخورد بازیکنان با حرکات یک‌جانبه‌ی دیگر بازیکنان، مقاومت تعادل دیگری معروفی شده که در بازی‌های فازی تاکنون به آن‌ها توجهی نشده است.

ما در این تحقیق برآئیم تا روشی برای حل ماتریس‌های بازی فازی در مسائل تصمیم‌گیری چندمعیاره معرفی کنیم که قدرت محاسبه‌ی دیگر مقاومت تعادل بازی‌های غیرهمکارانه را نیز داشته باشد. البته روش ما وابسته به استفاده از نرم‌افزار GMCR II است که به‌دلیل در دسترس نبودن، از نتایج به دست آمده از این نرم‌افزار برای ماتریس نهایی بازی^[۷] و مثال عددی همین مقاله استفاده شده است.

۲. مرور ادبیات

نظریه‌ی بازی برای مطالعه‌ی تصمیم‌گیری در موقعیت‌های رقابت و بعضی همکارانه

* نویسنده مسئول

تاریخ: دریافت ۷/۱۳۹۳، صلاحیه ۱/۹/۱۳۹۳، پذیرش ۱۰/۹/۱۳۹۳.

به دست آوریم. در تبدیل یک مسئله‌ی تصمیم‌گیری چندمعیاره (با شاخصه‌های معیار یا گزینه‌ی) و عملکرد معیارها به یک بازی با مؤلفه‌های بازیکن، استراتژی و پیامد بازیکنان، شاخصه‌های مسئله‌ی تصمیم‌گیری چندمعیاره را به ترتیب معادل مؤلفه‌های یک بازی قرار می‌دهیم. فروضی که بر مسائل تصمیم‌گیری چندمعیاره داریم عبارت‌انداز ۱. عدم قطعیت در عملکرد معیارها؛ ۲. عملکرد کامل رقابتی بین معیارها نسبت به هر گزینه. با توجه به این فروض، مسئله‌ی تصمیم‌گیری چندمعیاره به بازی‌های ماتریسی تبدیل می‌شود. سؤال اصلی در این تحقیق این است که اگر عملکرد معیارها را متغیرهایی فرض کنیم که هم بتوان برای آنها تابع توزیع احتمالی و هم تابع توزیع امکان تعریف کرد، با حل بازی‌های آنها در هریک از این دو حالت به چه نتایجی می‌رسیم؟ آیا تفاوت جواب‌ها براساس عدم قطعیت تصادفی و فازی، معنادار است؟ اگر به اشتیاه در مفهوم یک متغیر، غیر قطعی بودن آن را ناشی از تصادفی یا فازی بودن در نظر بگیریم، چه مقدار در تشخیص تصمیم بهینه دچار اشتیاه می‌شویم؟

۴. متدولوژی

برای حل بازی‌های ماتریسی معادل با مسائل تصمیم‌گیری چندمعیاره در حالت عدم قطعیت تصادفی عملکرد معیارها، از روش شیوه‌سازی مونت کارلو استفاده می‌کنیم و مسئله را به فضای تعداد زیادی بازی ماتریسی قطعی تصویر می‌کنیم.^[۱] در حالتی که عملکرد معیارها را بدون قطعیت فازی در نظر می‌گیریم، از یک روش ابداعی استفاده می‌کنیم که در آن ابتدا ماتریس فازی تصمیم را با دو روش رده‌گستره — که می‌توان آن را بهوسیله‌ی تابع خطی فازی ارائه کرد — انتخاب می‌کنند. این تحقیق در دو حالت مورد بررسی قرار گرفته است: ۱. بازیکنان از معیارهای یکسانی برای رتبه‌بندی اعداد فازی استفاده می‌کنند؛ ۲. بازیکنان هریک معیار رتبه‌بندی خود را دارند. برای مسئله‌ی ماتریس بازی با پیامدهای فازی یک روش حل براساس اصل دولایتی در برنامه‌ریزی ریاضی موردن بررسی قرار گرفته است.^[۱۲] در یکی از مطالعات پیامون بازی‌های مجموع صفر دونفره با پیامدهای فازی،^[۱۳] معیار مورد استفاده مینی‌مکس است و سه نوع از مفاهیم استراتژی‌های متعادل آن تعریف و ویژگی‌های آنها مطالعه شده است.

بازی‌های با استراتژی‌های گسسته مانند بازی استخراج منابع آب، را می‌توان با استفاده از تعاریف پایداری غیرهمکارانه — نظر پایداری نش،^[۱۴] ماورای عقلانیت عمومی (GMR)،^[۱۵] ماورای عقلانیت متقارن (SMR)،^[۱۶] پایداری دنباله‌یی (SEQ)،^[۱۷] پایداری دوربینانه (NMS)^[۱۸] و پایداری حرکت محدود^[۱۹] — تحلیل کرد. این تعاریف پایداری غیرهمکارانه، در مطالعات متعددی در زمینه‌ی تحلیل رقابت منابع آب مورد استفاده قرار گرفته است.^[۲۰] در تحقیق حاضر از تعاریف پایداری برای پیش‌گویی خروجی نهایی مسائل تصمیم‌گیری چندمعیاره در یک چارچوب نظری بازی استفاده شده است.

۳. تعریف مسئله

در مقالات مورود شده در ادبیات مشاهده می‌شود که بعضاً بدون دلیل خاصی یک متغیر را فازی یا تصادفی معرفی کرده‌اند و روش خاصی برای حل مسئله‌ی مزبور ارائه داده‌اند. در این تحقیق می‌خواهیم در مسائل تصمیم‌گیری چندمعیاره با توجه به رویکرد نظریه‌ی بازی‌ها، هر مسئله‌ی تصمیم‌گیری چندمعیاره را به بازی معادل با این مسئله تبدیل کنیم و تصمیم بهینه را برای آنها با توجه به مفهوم تعادل نش

۱. ماورای عقلانیت عمومی^۱

۲. ماورای عقلانیت متقارن^۲

۳. پایداری دنباله‌یی^۳

جدول ۱. مقایسه‌ی مفاهیم تعادل بازی‌های غیرهمکارانه.

دانش ترجیحات	عدم بهبود	مشخصات	
		پیش‌بینی	
خودمان	هرگز	کم (یک حرکت)	
خودمان	بهوسیله رقیب	متوسط (دو حرکت)	
خودمان	بهوسیله رقیب	متوسط (سه حرکت)	
همه	هرگز	متوسط (دو حرکت)	
همه	استراتژیک	متغیر (۱) حرکت	
همه	استراتژیک	نامحدود	

۴. پایداری حرکت - محدود؟
 ۵. پایداری دوربینانه.^۵

این چهار گزینه نسبت به دو معیار «متوسط هزینه سالیانه» و «احتمال و امکان زیست ماهیان جلدگه» سنجیده می‌شود. نتایج حاصله در جدول ۲ ارائه شده است.

ما در این تحقیق دو ستاریو برای درایه‌های ماتریس تصمیم در نظر می‌گیریم: در ستاریو اول درایه‌های ماتریس تصمیم تصادفی را با توزیع یکنواخت در نظر گرفته و با اختصار روشی برای حل این ماتریس‌ها با استفاده از روش ترکیبی مونتکارلو - نظریه‌ی باری^[۱] توضیح می‌دهیم؛ در ستاریو دوم درایه‌های ماتریس تصمیم را اعداد فازی مثلثی در نظر گرفته و بازی ماتریسی حاصل را براساس مفاهیم حل بازی غیرهمکارانه حل و دو جواب را در دو ستاریو با هم مقایسه می‌کنیم.

۶. حل مثال عددی با درایه‌های تصادفی در ماتریس تصمیم
 با این یادآوری که داده‌های جدول به صورت بازه‌یی است و برخی از محققین این بازه‌ها را با توزیع یکنواخت در نظر گرفته‌اند^[۱۰] و نیز با شیوه‌سازی مونتکارلو و با نمونه‌گیری تعادل زیادی داده از این بازه‌ها، در هر بار نمونه‌گیری یک ماتریس تصمیم به یک ماتریس بازی تبدیل شده، و تعادلات هر بازی نسبت به شش مفهوم تعادل ذکر شده بررسی می‌شود، ماتریس تصمیم مثال برای معیارها و گزینه‌های بیان شده، با در نظر گرفتن درایه‌های تصادفی برای ماتریس چنین معرفی شده است:

در هر نمونه‌گیری یک ماتریس تصمیم 2×4 به دست می‌آید و داده‌های جدول به صورت ترتیبی (عنی بزرگ‌ترین مقدار هر ستون عدد ۴ و کوچک‌ترین مقدار هر ستون مقدار ۱) مرتب می‌شود. به این ترتیب، با استفاده از داده‌های

جدول ۲. مقادیر معیار برای گزینه‌های مثال.

گزینه‌ها	احتمال زیست ماهیان	متوسط هزینه سالیانه	جلگه (درصد)
	(بیلیون \$ در سال)		
ادامه استخراج	۱,۸۶ - ۰,۵۵	۳۰ - ۵	
ساختن تونل	۰,۸۵ - ۰,۲۵	۴۰ - ۱۰	
سیستم دو ارساله	۱,۲۵ - ۰,۲۵	۴۰ - ۱۰	
اتمام استخراج	۲,۵ - ۱,۵	۶۰ - ۳۰	

۱. پیش‌بینی تعادل کل حرکات بررسی شده توسط تصمیم‌گیرنده قبل از تغییر یک‌جانبه تضمیمیش. به طور کل تصمیم‌گیرنده سطوح پیش‌بینی متفاوتی در بازی دارند که از تعادل حرکات متقابل بررسی شده قبل از هرگونه تصمیم‌گیری ناشی می‌شود.
۲. رضایت از عدم بهبود: عدم بهبود یک حرکت یک‌جانبه موقعیتی است که کم‌تر از حالت فعلی ترجیح داده می‌شود. بر پایه‌ی تعاریف تعادل متفاوت، تصمیم‌گیرنده‌گان مختلف ممکن است مایل به عدم بهبود در خلال بازی باشند.
۳. دانش و فهم ترجیحات: تصمیم‌گیرنده در بازی ممکن است فقط از ترجیحات خودش آگاه باشد یا ممکن است از ترجیحات دیگر بازیکنان نیز آگاه باشد. در جدول ۱ مقایسه‌ی نسبی برای تعاریف پایداری فوق الذکر ارائه شده است. براساس اطلاعات این جدول درمی‌باییم که تعاریف پایداری مختلف تا چه حد می‌توانند تفاوت ا نوع رفتار تصمیم‌گیرنده‌گان با ویرگی‌های گوناگون را مشخص کنند. در جدول ۱ علاوه بر دسته‌بندی تعاریف تعادل غیرهمکارانه، توضیحات مختصه از هریک از آنها ثبت شده است. بعد از این تعاریف، ابتدا مسئله‌ی مطرح شده، و سپس روش حل آن به صورت مختصر توضیح داده شده است.

۶. مثال عددی

در ایالت کالیفرنیا جلدگی‌ی وجود دارد که هم زیستگاه گونه‌های بالرزشی از ماهی‌های هاست و هم تأمین‌کننده‌ی بخشی از آب اشامیدنی و بخش عمده‌ی از آب کشاورزی ایالت است. برای رفع مشکلات محیط زیستی و اقتصادی این جلدگه چهار راه حل ارائه شده است:

۱. ادامه‌ی استخراج آب از جلدگه مانند سابق؛
۲. ساختن یک تونل (تونل، کاتال، خط لوله) برای جابه‌جا کردن آب از اطراف جلدگه؛
۳. اعمال یک سیستم دوارساله، یعنی ترکیبی از دو گزینه‌ی بالا؛
۴. اتمام استخراج آب از جلدگه.

است. یعنی نسبت به شش مفهوم تعادل در بیش از نیمی از اوقات ۴۸ درصد از ۹۰ درصد پایدار است. تعادل قوی بعدی سیستم دو ارساله است که شانس بیشتری برای پایدار بودن نسبت به مقاومت جواب در مقایسه با وضعیت موجود دارد.

نتایج تحلیل اتحاد (ستون چهارم جدول ۳) نشان‌گر آن است که اکثر اوقات تحت همکاری، بخش‌ها با یک توان راحت‌ترند. توجه کنید که در حالت‌هایی که تنها یک تصمیم‌گیرنده مانند ایالت کالیفرنیا وجود دارد، تنها نتایج تحلیل اتحاد باید در نظر گرفته شود. اگرچه گزینه‌ی سیستم دو ارساله ضعیف‌تر و نامتحمل‌تر از گزینه‌ی توانل است، شانس قبل ملاحظه‌ی ۴۰ درصد از ۶۲ درصد برای خروجی بودن تحت همکاری دارد. اگرچه وضعیت موجود تعادل برای تمام ساختارهای بازی است، ولی نه تعادلی قوی است و نه تحت همکاری اکثر اوقات پایدار است (۷۶ درصد از ۹۰ درصد). پیشنهاد می‌شود ادامه‌ی استخراج از جمله یک راه حل موقتی باشد و در بلندمدت بهوسیله‌ی گزینه‌ی دیگر جایگزین شود. چنین گزینه‌ی با احتمال زیاد توان خواهد بود چون از سیستم دو ارساله قوی‌تر است.

۲.۶. حل بازی ماتریسی با داده‌های فازی

حال داده‌های مسئله^[۱] را به صورت اعداد فازی در نظر گرفته و بررسی می‌کنیم. این تغییر نگرش چه تأثیری در جواب مسئله خواهد داشت.

بازی‌های فازی عموماً به دو دسته تقسیم می‌شوند: ۱. عدم قطعیت در پیامد بازیکنان؛ ۲. عدم قطعیت در استراتژی‌ها. مطالعات جامعی درخصوص روش‌های حل بازی‌های غیرهمکارانه فازی صورت گرفته^[۲۰] که می‌توان از آنها برای یافتن تعادل نش بازی‌ها استفاده کرد. تمام روش‌های حل موجود برای به دست آوردن تعادل نش بازی‌های فازی به حل یک مسئله‌ی برنامه‌ریزی خطی ختم می‌شوند.

ما در این نوشتار با استفاده از روش‌های رتبه‌بندی فازی ابتدا داده‌های فازی ماتریس تصمیم را به داده‌های تئیبیه تبدیل کرده سپس بازی حاصل از آن را حل می‌کنیم. در این صورت می‌توان پیجیدگی‌ها و عدم دقت روش‌های برنامه‌ریزی خطی فازی را کنار زد و حل بازی را به یک مسئله‌ی برنامه‌ریزی خطی ساده که با حل گر سیمپلکس به سادگی قابل حل است، تبدیل کرد. البته ما در اینجا از نتایج نرم‌افزار GMCR II برای حل ماتریس بازی استفاده کردیم. در این تحقیق برای رتبه‌بندی اعداد فازی از شاخص دوم Yager که یکی از شاخص‌های شناخته شده و براستفاده‌ی رتبه‌بندی اعداد فازی در ادبیات تحقیق است، و نیز از روش جدید رتبه‌دهی^[۲۱] به علت دقت بالاتر آن از حیث

تئیبیه به جای داده‌های اصلی، حجم محاسبات بهشت کاهش می‌یابد و این موضوع در تعداد زیاد نمونه‌گیری شده در شبیه‌سازی مونت کارلو بسیار حائز اهمیت است. مثلاً اگر ماتریس تصمیم 2×4 با داده‌های تئیبیه زیر را داشته باشیم:

$$\begin{bmatrix} 2 & 1 \\ 4 & 3 \\ 1 & 2 \\ 3 & 4 \end{bmatrix} \quad (1)$$

ماتریس بازی متناظر با آن ماتریسی 4×4 و به صورت زیر خواهد بود.

$$\begin{bmatrix} (2, 1) & (2, 1) & (2, 1) & (2, 1) \\ (2, 1) & (4, 3) & (2, 1) & (2, 1) \\ (2, 1) & (2, 1) & (1, 2) & (2, 1) \\ (2, 1) & (2, 1) & (2, 1) & (3, 4) \end{bmatrix} \quad (2)$$

در این ماتریس بازی دو بازیکن معیار قرار می‌گیرد و پیامد بازیکنان فقط در صورتی تغییر می‌کند که هر دو بازیکن تصمیم به انتخاب یک استراتژی مشترک بگیرند، در غیر این صورت پیامد آنها همان پیامد حاصل از وضعیت موجود (ادامه‌ی استخراج آب به صورت معمول) خواهد بود.

با حل بازی‌های به دست آمده از شبیه‌سازی مونت کارلو و با 60000 عدد نمونه‌گیری بعد از دسته‌بندی، این تعداد با توجه به داده‌های تئیبیه به ۹۷ مورد تقاضی یافته است (جدول ۳). برای حل بازی‌ها از نرم‌افزار 97 ماتریس بازی در نرم‌افزار GMCR II استفاده شده است و همچنین به علت سختی وارد کردن 97 ماتریس بازی در نرم‌افزار ماتریس‌هایی که احتمال رخدادشان بیشتر از 50% بوده مد نظر قرار گرفته و به این ترتیب تعداد بازی‌هایی که باید بررسی می‌شد به 30 مورد کاهش یافته است.

جدول ۳ نتایج روش مونت کارلو - نظریه‌ی بازی^[۶] را نشان می‌دهد. احتمالات رخداد مستقل‌اند و ممکن است بینتر از یک خروجی برای یک بازی داده شده وجود داشته باشد. وضعیت موجود (ادامه‌ی استخراج) یک خروجی ممکن (تعادل) برای تمام بازی‌های مدل شده است و اتمام استخراج آب هرگز یک تعادل نیست. گزینه‌های توانل و سیستم دو ارساله تقریباً در خروجی نهایی بودن شناسی یکسانی دارند و هر دو با احتمال رخداد کمتر از گزینه‌ی ادامه‌ی استخراج آب‌اند. سومین جدول ۳ نشان‌گر احتمال رخداد تجمعی یک تعادل قوی بودن است. تعادل قوی بودن یک خروجی یعنی آن خروجی نسبت به شش مفهوم تعادل به کار برده شده پایدار است. گزینه‌ی توانل دارای بیشترین احتمال تجمعی برای تعادل قوی بودن

جدول ۳. نتایج حاصل از حل بازی ماتریسی مثال.

خروجی	اتمام استخراج	سیستم دو ارساله	ساختن توانل	ادامه استخراج آب از جمله	تعادل قوی	تعادل	عدم پایداری تعادل	تحت همکاری	تحت همکاری	عدم پایداری تعادل	

که در آن $1 \leq c \leq 0$ ضریب «خوش بینی - بد بینی» در اجرای عملگرها روی اعداد فازی است. تابع $f(\alpha)$ یک تابع افزایشی و غیرمنفی روی $[0, 1]$ است با شرایط $0 = f(0) = 1$, $f(1) = 1$, $\int_0^1 f(\alpha) d\alpha = 1/2$. تابع $f(\alpha) = f(A)$ تابع وزن‌دهی نیز نامیده می‌شود. در مقاله‌ی حاضر همچون دیگر مطالعات^[1] در مسئله‌ی خود از تابع وزن‌دهی $f(\alpha) = \alpha$ استفاده می‌کنیم.

تعریف: تابع $\{ -1, 1 \} \rightarrow \{ -1, 1 \}$: $F \rightarrow \nabla$ بنا به تعریف عبارت است از:

$$\forall A \in F : \nabla(A) = \begin{cases} 1 & I(A) \geq 0 \\ -1 & I(A) < 0 \end{cases} \quad (10)$$

F مجموعه‌ی تمام اعداد فازی است.

اگر $\inf L_A(\alpha) \geq 0$, سپس $\nabla(A) = 1$, $\inf \text{supp}(A) \geq 0$ باشد.

اگر $\sup R_A(\alpha) < 0$, سپس $\nabla(A) = -1$, $\sup \text{supp}(A) < 0$ باشد.

تعریف: برای اعداد فازی دلخواه A و B کمیت:

$$TRD(A, B) = \sqrt{[I(A) - I(B)]^2 + [D(A) - D(B)]^2} \quad (11)$$

فاصله‌ی بین دو عدد فازی A و B نامیده می‌شود. به سادگی تحقیق می‌شود که TRD خواص یک متر را دارد. اگر تابع عضویت A_a را به صورت رابطه‌ی

تعریف کنیم:

$$A_a(x) = \begin{cases} 1 & x = a \\ 0 & x \neq a \end{cases} \quad (12)$$

به عنوان یک مبدأ فازی در نظر گرفته می‌شود و $\forall A \in F$ خواهیم داشت:

$$TRD(A, A_{\circ}) = \sqrt{[I(A)]^2 + [D(A)]^2} \quad (13)$$

تعریف: برای هر $A \in F$ و با ضریب «خوش بینی - بد بینی» مساوی با $0, 5$:

$$TR(A, A_{\circ}) = \nabla(A) \times TRD(A, A_{\circ}) \quad (14)$$

فاصله‌ی وزن‌دار نامیده می‌شود.

تعریف: برای هر دو عدد دلخواه $A, B \in F$ رتبه‌بندی A و B به وسیله‌ی TR در F تعریف می‌شود. یعنی:

$$\begin{aligned} TR(A, A_{\circ}) < TR(B, A_{\circ}) &\leftrightarrow A < B \\ TR(A, A_{\circ}) > TR(B, A_{\circ}) &\leftrightarrow A > B \\ TR(A, A_{\circ}) = TRD(B, A_{\circ}) &\leftrightarrow A \sim B \end{aligned} \quad (15)$$

کاربرد بیشتر جزئیات اعداد فازی و نیز جدیدتر بودن این شاخص استفاده می‌کنیم.

ابتدا با فرض این که اعداد مثال به صورت اعداد فازی مثبتی متقاضاند، ماتریس تصمیم را چنین بازنویسی می‌کنیم:

$$\left[\begin{array}{cc} (1, 20, 5, 0, 65, 5) & (17, 5, 12, 5) \\ (0, 55, 0, 3) & (25, 15) \\ (0, 75, 0, 5) & (25, 15) \\ (2, 0, 5) & (45, 15) \end{array} \right] \quad (3)$$

۱.۲.۶. رتبه‌بندی اعداد فازی ماتریس تصمیم براساس شاخص دوم Yager

اگر \tilde{A} عددی فازی باشد شاخص دوم Yager عبارت خواهد بود از:

$$F_r(\tilde{A}) = \int_0^{\alpha_{\max}} m[a_{\alpha}^L, a_{\alpha}^R] d\alpha \quad (4)$$

$$A_{\alpha} = [a_{\alpha}^L, a_{\alpha}^R] \quad (5)$$

اگر $(a_e, a_m, a_u) = \tilde{A}$ عدد فازی مثبتی باشد، رتبه‌یی که شاخص دوم Yager به این عدد می‌دهد برابر خواهد بود با:

$$F_r(\tilde{A}) = \frac{a_e + 2a_m + a_u}{4} \quad (6)$$

اگر a_{α} ها عملکرد آلترناتیوها (ادامه‌ی استخراج، تولی، سیستم دو ارساله و اتمام استخراج) نسبت به معیار متوسط هزینه‌ی سالانه باشد و b_{α} ها عملکرد آلترناتیوها نسبت به معیار احتمال زیست‌پذیری ماهیان باشد:

$$\begin{aligned} F_r(a_1) &= 1, 20, 5 & F_r(a_2) &= 0, 55 \\ F_r(a_3) &= 0, 75 & F_r(a_4) &= 2 \\ F_r(b_1) &= 17, 5 & F_r(b_2) &= F_r(b_3) = 25 \\ F_r(b_4) &= 45 \end{aligned} \quad (7)$$

درنتیجه براساس شاخص دوم Yager، رتبه‌بندی اعداد عملکرد آلترناتیوها نسبت به معیار هزینه‌ی متوسط سالانه به صورت: $a_4 < a_3 < a_2 < a_1$ و براساس معیار زیست‌پذیری ماهیان به صورت: $b_4 < b_3 = b_2 < b_1 = b_2$ در نهایت ماتریس تصمیم با داده‌های ترتیبی به صورت زیر خواهد بود:

$$\left[\begin{array}{cc} 2 & 1 \\ 4 & 2 \\ 3 & 2 \\ 1 & 3 \end{array} \right] \quad (8)$$

۲.۶. رتبه‌بندی اعداد فازی براساس روش رتبه‌بندی^[۳۱] در ابتدا برای عدد فازی A ، مقدار متوسط وزن‌دار ($I(A)$) و دامنه‌ی وزن‌دار ($D(A)$) تعریف می‌شود:

$$\begin{aligned} I(A) &= \int_0^1 (cL_A(\alpha) + (1-c)R_A(\alpha)) d\alpha \\ D(A) &= \int_0^1 (R_A(\alpha) - L_A(\alpha)) f(\alpha) d\alpha \end{aligned} \quad (9)$$

جدول ۴. حل بازی ماتریسی مثال با داده‌های فازی.

شرط همکاری	پایدار بودن تحت	قدرت	تعداد تطبیقات با	تعاریف تعادل	خروجی
					پایداری
خیر	ضعیف	۴		ادامه استخراج	
بله	قوی	۶		تونل	
خیر	ضعیف	۴		سیستم دو ارساله	
خیر	غیر پایدار	۰		اتمام استخراج	

چنان که قبلاً گفته شد، تعادلی که تحت تعداد بیشتری از تعاریف تعادل، پایدار باشد قوی تر و محتمل‌تر است. تعادل قوی هرگونه انگیزه برای انحراف از آن را از بین می‌برد. در این مسئله انتخاب ادامه‌ی استخراج و سیستم دو ارساله محتمل است و می‌توانند یک تعادل ایجاد کنند، اگرچه بهاندازه‌ی گزینه‌ی ساختن تونل قوی تر و محتمل‌تر نیستند. بازیکنان ممکن است از ادامه‌ی استخراج یا سیستم دو ارساله حمایت کنند یعنی آنها را انتخاب کنند ولی نهایتاً رقابت فقط با ساختن تونل به پایان می‌رسد.

۷. نتیجه‌گیری

در این مقاله روش ابداعی استفاده از نظریه‌ی بازی در حل مسائل تصمیم‌گیری چندمعیاره با درنظرگرفتن عدم قطعیت تصادفی عملکرد آلترناتیوها نسبت به معیارها^[۱] توضیح داده شد. همچنین روش ابداعی ما در شرایطی که عملکرد معیارها عدم قطعیت فازی دارند نیز آورده شده است. در روش مونت‌کارلو - نظریه‌ی بازی تصادفی بودن عملکردها با روش شبیه‌سازی مونت‌کارلو باعث می‌شود مسئله به فضای تعداد زیادی بازی قطعی تبدیل شود. در روش ارائه شده در این تحقیق، فازی بودن عملکردها با دو روش رتبه‌بندی فازی (شاخص دوم Yager و روش رتبه‌بندی پیشین)،^[۲] باعث می‌شود مسئله به یک بازی با داده‌های تربیی تبدیل شود. نتایج حاصل از حل بازی‌ها در هر دو روش به قدرت تعادل گزینه‌ی ساخت تونل (به علت مطابقت با شش مفهوم پایداری غیرهمکارانه) اشاره می‌کند. ولی در روش «مونت‌کارلو - نظریه‌ی بازی» قدرت پایداری بیشتر نشان‌گر گزینه‌ی سیستم دو ارساله نسبت به گزینه ادامه‌ی استخراج است؛ در روش حاضر این دو گزینه از نظر پایداری تقاضی با هم ندارند.

همچنین هر دو روش ما را به این نتیجه می‌رساند که اتمام استخراج هرگز نمی‌تواند به تعادل برسد و دو گزینه‌ی ادامه‌ی استخراج و سیستم دو ارساله فقط راهکارهایی موقتی‌اند و نهایتاً به علت قدرت پایداری گزینه‌ی ساخت تونل، تصمیم نهایی به ساختن تونل منجر خواهد شد. باید به این نکته توجه داشت که اگر از روش‌های معمول در حل بازی‌های فازی^[۳] برای حل این مثال استفاده شود تها میتوانیم تعادل نش بازی را به دست آوریم که سه گزینه‌ی سیستم دو ارساله، تونل و ادامه‌ی استخراج اتفاقاً تعادل نش بازی مذکور بوده و قادر به تشخیص تصمیم پایدارتر در بین این سه گزینه نبودیم. این در حالی است که روش پیشنهادی در این مقاله برای حل بازی‌های ماتریسی فازی، امکان به دست آوردن شش مفهوم تعادل در بازی‌های غیرهمکارانه را به طور هم‌زمان به ما می‌دهد و می‌تواند تحلیل رفتاری کامل‌تری که از مفاهیم شش‌گانه تعادل برمی‌خیزد برای تعیین تصمیم بهتر در شرایط رفتارهای برهمنکشی به ما ارائه دهد.

$$\nabla(a_i) = \nabla(b_i) = 1 \quad 1 \leq i \leq 4$$

$$\mu_{a_1} = \begin{cases} 0 & x < 0,55 \\ \frac{x-0,55}{0,655} & 0,55 \leq x \leq 1,205 \\ \frac{1,86-x}{0,655} & 1,205 \leq x \leq 1,86 \\ 0 & x > 1,86 \end{cases}$$

$$\rightarrow \begin{cases} L_{a_1}(\alpha) = 0,655\alpha + 0,55 \\ D_{a_1}(\alpha) = 1,86 - 0,655\alpha \end{cases}$$

$$I_{a_1} = \int_0^1 \frac{1}{2}((0,655\alpha + 0,55) + (1,86 - 0,655\alpha))d\alpha = 1,205$$

$$D_{a_1} = \int_0^1 \alpha((1,86 - 0,655) - (0,655\alpha + 0,55))d\alpha = 1,31/6$$

$$TRD(a_1, A_0) = \sqrt{(1,205)^2 + (1,31/6)^2} = 1,225$$

$$\rightarrow TR(a_1, A_0) = \nabla(a_1) \times TRD(a_1, A_0) = 1 \times 1,225 = 1,225$$

محاسبات انجام شده دقیقاً برای بقیه‌ی عملکردها انجام می‌شود:

$$TR(a_2, A_0) = 0,559 \quad TR(a_2, A_0) = 0,768$$

$$TR(a_4, A_0) = 2,007 \quad TR(b_4, A_0) = 45,276$$

$$TR(b_1, A_0) = 13,176 \quad TR(b_2, A_0) = TR(b_3, A_0) = 25,495$$

براین اساس، ماتریس تصمیم با داده‌های تربیی تبدیل می‌شود به:

$$\begin{bmatrix} 2 & 1 \\ 4 & 2 \\ 3 & 2 \\ 1 & 3 \end{bmatrix} \quad (16)$$

مشاهده می‌شود که ماتریس تصمیم حاصل از دو روش با یکدیگر مساوی‌اند و ماتریس بازی متناظر با آنها عبارت است از:

$$\begin{bmatrix} (2, 1) & (2, 1) & (2, 1) & (2, 1) \\ (2, 1) & (4, 2) & (2, 1) & (2, 1) \\ (2, 1) & (2, 1) & (3, 2) & (2, 1) \\ (2, 1) & (2, 1) & (2, 1) & (1, 3) \end{bmatrix} \quad (17)$$

نتایج حاصل از حل این ماتریس بازی براساس مفاهیم شش‌گانه‌ی تعادل غیرهمکارانه، در جدول ۴ ارائه شده است.

چنان که مشاهده می‌شود برای هر دو بازیکن وضعیت پایدار نشان داده می‌شود. به طور مثال وضعیت موجود (استخراج آب از جلگه) تحت ۴ تعریف تعادل (از ۶ مورد) برای هر دو بازیکن پایدار است. بنابراین وضعیت موجود یک تعادل است و یک خروجی محتمل بر پایه‌ی ۴ تعریف پایداری مختلف است. خروجی اتمام استخراج غیرمحتمل تحت هیچ‌کدام از تعاریف پایداری متعادل نیست. بنابراین اتمام استخراج غیرمحتمل است و چون در درازمدت هزینه‌های بالای اقتصادی دارد، پیشنهاد نمی‌شود. سوم جدول قدرت پایداری هر خروجی را نشان می‌دهد.

۲. روش ما با دیگر روش‌های حل بازی‌های فازی، در جواب حل و عدم قطعیت جواب مقایسه شود.

۳. در تحقیق آینده قصد داریم روش AHP را در صورتی که عملکردها بازه‌هایی تصادفی‌اند، با تقسیم این بازه‌ها به بازه‌های کوچک‌تر و گرفتن مقایسات روجی از تصمیم‌گیرنده به بازی تک تک این زیربازه‌ها طوری گسترش دهیم که بتوان از روش مونت‌کارلو برای شبیه‌سازی خروجی نمونه گرفته شده استفاده کرد.

۸. پیشنهادات برای تحقیقات آتی

۱. در روش MCGT از توابع نویعی، غیر از تابع یکنواخت، برای بازه‌های عملکرد استفاده شود. در حالی که روش ما -- در شرایطی که توابع عضویت مثلثی و متقارن نیستند -- به دنبال بهترین روش رتبه‌بندی اعداد فازی بود، پیشنهاد می‌شود با استفاده از مقاومت احتمالات فازی، تحلیلی قوی‌تر روی گزینه‌های انتخابی صورت گیرد.

پانوشت‌ها

1. general meta rationality
2. symmetric meta rationality
3. sequential stability
4. limited move stability
5. non-myopic stability
6. Monte Carlo game theory

(References) منابع

1. Madani, K. and Lund, J.R. "Monte-Carlo game theoretic approach for multi-criteria decision making under uncertainty", *Advances in Water Resources*, **34**, pp. 607-616 (2011).
2. Castillo, L. and Dorao, C.A. "Decision making in the oil and gas project on game theory: Conceptual process design", *Energy Conversation and Management*, **66**, pp. 48-55 (Feb 2013).
3. Wu, T.-Y. and Wei, M.-J. "An approach for multi-objective categorization based on the game theory and Markova process", *Applied Soft Computing*, **11**(6), pp. 4087-4096 (2011).
4. Fiestras-Janeiro, M.G., Garcia-Jurado, I., Meca, A. and Mosquera, M.A. "Cooperative game theory and inventory management", *European Journal of Operational Research*, **210**(3), pp.459-466 (2011).
5. Li, D.F. and Wan, S.P. "Fuzzy heterogeneous multiattribute decision making method for outsourcing provider selection", *Expert Systems with Application*, **41**(6), pp. 3047-3059 (May 2014).
6. Madani, K. and Hipel, K.W. "Non-cooperative stability definitions for strategic analysis of generic water resources conflicts", *Water Resour Manage*, **25**, pp. 1949-1977 (2011).
7. Singh, R.K. and Benyoucef, L. "A fuzzy TOPSIS based approach for e-sourcing", *Engineering Applications of Artificial Intelligence*, **24**(3), pp.437-448 (2011).
8. Xi, B.D., Su, J., Huang, G.H., Qin, X.S., Jiang, Y.H., Huo, S.L., Ji, D.F. and Yao, B. "An integrated optimization approach and multi-criteria decision analysis for supporting the waste management system of the city of Beijing, China", *Engineering Applications of Artificial Intelligence*, **23**(4), pp.620-631 (2010).
9. Kahraman, C. and Kaya, İ. "A fuzzy multicriteria methodology for selection among energy alternatives", *Expert Systems with Applications*, **37**(9), pp.6270-6281 (2010).
10. Torfi, F., Farahani, R.Z. and Rezapour, S. "Fuzzy AHP to determine the relative weights of evaluation criteria and fuzzy TOPSIS to rank the alternatives", *Applied Soft Computing*, **10**(2), pp.520-528 (2010).
11. Campos, L. "Fuzzy linear programming models to solve fuzzy matrix games", *Fuzzy Sets and Systems*, **32**(3), pp. 275-289 (1989).
12. Campos, L., Gonzalez, A. and Vila, M.-A. "On the ranking function approach to solve fuzzy matrix games. In a direct way", *Fuzzy Sets and Systems*, **49**(2), pp. 193-203 (1992).
13. Bector, C.R., Chandra, S. and Vijay, V. "Duality in linear programming with fuzzy parameters and matrix games with fuzzy pay-offs", *Fuzzy Sets and Systems*, **146**(2), pp. 253-269 (2004).
14. Maeda T. "On characterization of equilibrium strategy of two-person zero-sum games with fuzzy payoffs", *Fuzzy Sets and Systems*, **139**(2), pp. 283-296 (2003).
15. Nash, J.F. *Equilibrium Points in N-person Games*, Proc Natl Acad Sci USA (1950).
16. Nash, J. "Non-cooperative games", *The Annals of Mathematics*, **54**(2), pp. 286-295 (1951).
17. Howard, R., *Paradoxes of Rationality: Theory of Metagames and Political Behavior*, Cambridge: MIT Press (1971).
18. Fraser, N.M. and Hipel, K.W. "Solving complex conflicts", *IEEE Transactions on Systems, Man, and Cybernetics*, **9**(12), pp. 805-816 (1979).
19. Brams, S.J. and Wittman, D. "Nomyopic equilibrium in 2×2 games", *Conflict Manage Peace Science*, **6**, pp. 39-62 (1981).
20. Zagare, F.C. "Limited-move equilibria in 2×2 games", *Theory and Decision*, **16**(1), pp. 1-19 (1984).
21. Kilgour, D.M., Hipel, K.W. and Fang, L.P. "The graph model for conflicts", *Automatica*, **23**(1), pp. 41-55 (1987).

22. Li, K.W., Kilgour, D.M. and Hipel, K.W. "Status quo analysis of the flathead river conflict", *Water Resour Res.*, **40**(5), pp. 1-9 (2004).
23. Gopalakrishnan, C., Levy, J., Li, K.W. and Hipel, K.W. "Water allocation among multiple stakeholders: Conflict analysis of the Waaihoek water project, Hawaii", *International Journal of Water Resources Development*, **21**(2), pp. 283-295 (2005).
24. Ma, J., Hipel, K.W. and De, M. "Strategic analysis of the James Bay hydroelectric dispute in Canada", *Canadian Journal of Civil Engineering*, **32**(5), pp. 858-880 (2005).
25. Nandalal, K.D.W. and Hipel, K.W. "Strategic decision support for resolving conflict over water sharing among countries along the Syr Darya River in the Aral Sea Basin", *Journal of Water Resources Planning and Management*, **133**(4), pp. 289-299 (July 2007).
26. Getirana, A.C.V., de Fátima Malta, D. and de Azevedo, J.P.S. "Decision process in a water use conflict in Brazil", *Water Resources Management*, **22**(1), pp. 103-118 (2008).
27. Hipel, K.W., Obeidi, A., Fang, L. and Kilgour, D.M. "Adaptive systems thinking in integrated water resources management with insights into conflicts over water exports", *INFOR*, **46**(1), pp. 51-69 (2008).
28. Elimam, L., Rheinheimer, D., Connell, C. and Madani, K. "An ancient struggle: A game theory approach to resolving the Nile conflict", In: Roger WBJ, Raymond W, Editors, *World Environmental and Water Resources Congress*. Honolulu, Hawaii, ASCE (2008).
29. Madani K, Hipel KW. "Strategic insights into the Jordan River conflict", In: Kabbes KC, Editor, *World Environmental and Water Resources Congress*, Tampa, Florida, ASCE (2007).
30. Larbani M. "Non cooperative fuzzy games in normal form: A survey", *Fuzzy Sets and Systems*, **160**, pp. 3184-3210 (2009).
31. Allahviranloo, T., Abbasbandy, S. and Saneifard, R. "A method for ranking of fuzzy numbers using new weighted distance", *Mathematical and Computational Applications*, **16**(2), pp. 359-369 (2011).